

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN, door Leo VAN BROECK

Lezing voor de "Jongeren en Klimaat, 5 jaar na" conferentie (www.YouthAndClimateFuture.be)

HET BEGON IN 2018 - 2019

PANEL VOOR **KLIMAAT EN DUURZAAMHEID**

Om klimaatverandering en de ecosysteemcrisis echt aan te pakken is systeemverandering noodzakelijk en urgent.

14 mei 2019

www.klimaatpanel.be

GROUPE D'EXPERTS POUR **LE CLIMAT ET LA DURABILITÉ**

'Un changement systémique est nécessaire et urgent si l'on veut s'attaquer efficacement aux changements climatiques et à la crise des écosystèmes'

*Pour Leo, mon cher "complice"
dans cette aventure passionnante!
Net vriendelijke groeten,
Jean - Pascal van Jaen
14 mei 2019.*

14 May 2019

www.panelclimat.be

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ONZE OPDRACHT

De jeugd beseft de urgentie van de crisis, maar vraagt aan experts om oplossingen aan te reiken.

Antwerpen, 27 januari 2019

Geachte heren van Ypersele en Van Broeck, Beste Jean-Pascal en Leo,

Al jaren komen de gevolgen van de klimaatcrisis dichterbij. Al jaren zijn onze beleidsmakers hiervan op de hoogte. Maar telkens opnieuw hebben ze de nodige transitie opgeschoven. We beseffen intussen allemaal dat er een gigantisch tekort is geweest aan ingrepen.

Daarom heeft Youth For Climate actie ondernomen. De voorbije weken hebben wij massaal gemobiliseerd op allerhande manieren, met als centraal punt onze wekelijkse marsen.

Grote delen van de Belgische bevolking geven om het klimaat. Het afwenden van de dreigende klimaatcrisis moet een absolute prioriteit worden voor iedereen. En dan gaat het niet enkel over wat voor nobels de burger zélf kan doen. Er is veel meer nodig. Er moeten structurele acties komen, willen we de nakende catastrofe vermijden.

De jeugd heeft de urgentie van de klimaatcrisis voor het voetlicht gebracht, maar we zijn te jong om zelf alle oplossingen aan te reiken. Daarom verzoeken we jullie om een expertenpanel samen te stellen. We vragen jullie met aandrang om ons en de beleidsmakers te laten weten welke wetenschappelijk onderbouwde oplossingen er zijn om de klimaatcrisis een halt toe te roepen. Aan de hand van deze oplossingen zal Youth For Climate een ambitieuze maar verantwoorde klimaattransitie naar een hoopvolle en leefbare toekomst trachten te bespoedigen.

Youth For Climate wil dat de uiteindelijke resultaten van het onafhankelijk expertenpanel écht ernstig genomen worden. Dit vragen wij niet alleen namens de jeugd van tegenwoordig, maar ook namens de toekomstige generaties.

Wij willen dat de klimaatcrisis eindelijk de aandacht krijgt die ze verdient. En dat de mogelijke oplossingen, die wel degelijk beschikbaar zijn, eindelijk worden uitgevoerd.

Anuna Adelaide Gilles
Toon

Anuna, Adelaide, Toon en Gilles voor Youth For Climate

Anvers, le 27 janvier 2019

Chers MM. van Ypersele et Van Broeck, Chers Jean-Pascal et Leo,

Les conséquences de la crise climatique se font de plus en plus ressentir depuis des années déjà. Nos décideurs politiques en sont conscients depuis des années déjà. Mais ils ont reporté l'indispensable transition à maintes reprises. Entre-temps, nous nous rendons tous compte de l'énorme insuffisance des interventions.

C'est pourquoi Youth For Climate a pris des mesures. Ces dernières semaines, nous nous sommes mobilisés en masse de toutes sortes de manières, avec nos marches hebdomadaires comme axe central.

Une grande partie de la population belge se préoccupe du climat. Éviter la crise climatique imminente doit devenir une priorité absolue pour tous. Et il ne s'agit pas seulement de ce que le citoyen peut faire lui-même de noble. Il faut faire beaucoup plus. Nous avons besoin de mesures structurelles si nous voulons éviter la catastrophe imminente.

Les jeunes ont souligné l'urgence de la crise climatique, mais nous sommes trop jeunes pour apporter nous-mêmes toutes les solutions. C'est pourquoi nous vous demandons de constituer un groupe d'experts. Nous vous prions instamment de nous faire savoir, ainsi qu'aux décideurs politiques, quelles solutions scientifiques existent pour mettre fin à la crise climatique. Avec ces solutions, Youth For Climate tentera d'accélérer une transition climatique ambitieuse mais responsable vers un avenir prometteur et vivable.

Youth For Climate souhaite que les résultats finaux du groupe d'experts indépendants soient vraiment pris au sérieux. Nous le demandons non seulement au nom des jeunes d'aujourd'hui, mais aussi au nom des générations futures.

Nous voulons que la crise climatique reçoive enfin l'attention qu'elle mérite. Et que les solutions possibles, effectivement disponibles, soient enfin mises en œuvre.

Anuna Adelaide Gilles
Toon

Anuna, Adelaide, Toon et Gilles pour Youth For Climate

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

WERKWIJZE

VIJF WERKVELDEN

1De problematiek van de opwarming van het **klimaat gekoppeld** aan productie en verbruik van **energie** en fossiele brandstoffen, aan de **uitstoot** van CO2 en andere broeikasgassen.

2De problematiek van het **landgebruik**, de ruimte voor het **ecosysteem** (opnieuw meer ruimte voor natuur en water), de **biodiversiteit**, de **ruimtelijke ordening**, en de aspecten van mobiliteit en uitstoot veroorzaakt door de ruimtelijke ordening.

3De problematiek van de **impact van economie en groei**, de grondstoffen, het afval, de uitstoot, het energieverbruik, de landbouw en visserij, circulaire economie, **alternatieve marktmodellen en verdienmodellen**.

4De **menselijke aspecten**: demografie, mensbeeld, maatschappelijk model, ongelijkheid versus **rechtvaardigheid**, de politiek-sociale dimensie, communicatie, angst voor verandering, motivatie en creatie van **draagvlak**.

5De **bestuurlijke aanpak**, aspecten van wetgeving, regelgeving, instrumenten, inbedding van wetenschappelijk inzicht in het politiek en maatschappelijk handelen, verankering op lange termijn (over meerdere regeerperiodes heen) van de essentieel noodzakelijke maatregelen, tegelijk flexibel voortschrijdend inzicht inbouwen in beleid en beslissingsprocessen.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

RAPPORT

NEGEN HOOFDSTUKKEN MET IN TOTAAL 27 AANBEVELINGEN

- 1Drietrapsraket: klimaat, ecosysteem, sociaal draagvlak
- 2Elk beleidsniveau moet zijn ambitieuze verantwoordelijkheid nemen
- 3Natuurlijke ecosystemen beschermen en uitbreiden
- 4Zet in op een versnelde transitie naar klimaatneutrale energie en industrie
- 5Realiseer een omslag in landgebruik, ruimtelijke ordening en infrastructuur
- 6Hanteer planetaire grenzen als norm voor produceren en consumeren
- 7Ga voor een samenhangend en transversaal beleid
- 8Zet in op wetenschap, innovaties, onderzoek en data
- 9 Ga voor actieve samenlevingsopbouw: burgerschap, coproductie en deliberatie

<https://www.klimaatpanel.be/nl>

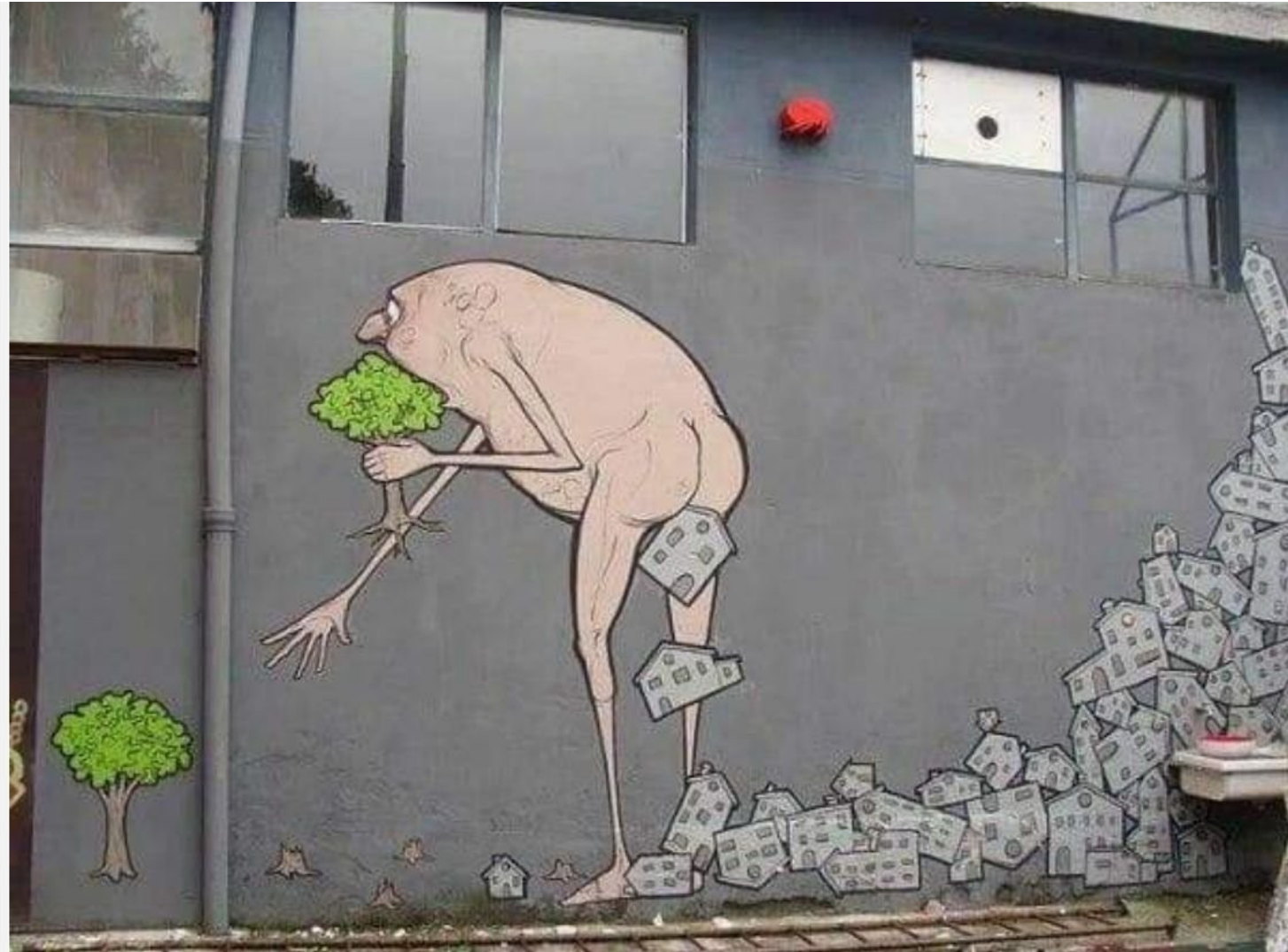
<https://www.klimaatpanel.be/fr>

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

WIJ ZIJN HET PROBLEEM: in een wereld waar de mens de invasieve soort is, moeten we genezen van onszelf.

Ecosystem collapse and climate change are not external things that “are happening to us”.

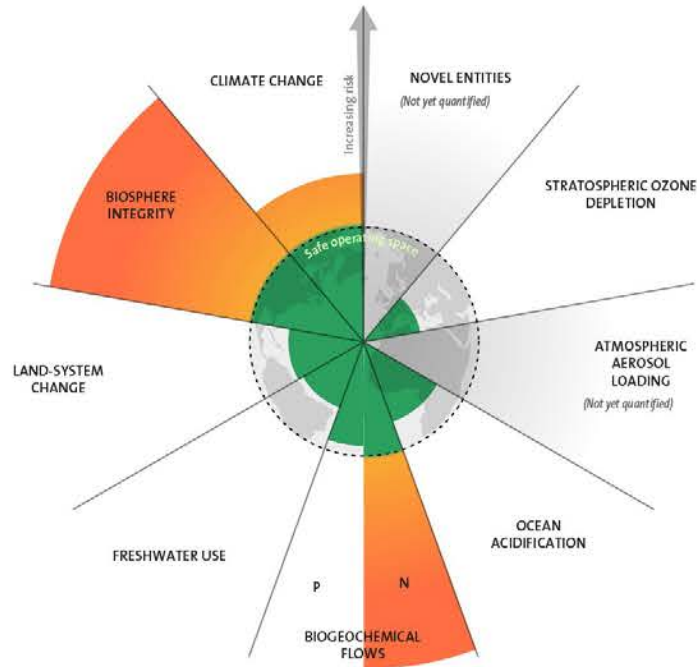
WE are happening to us.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

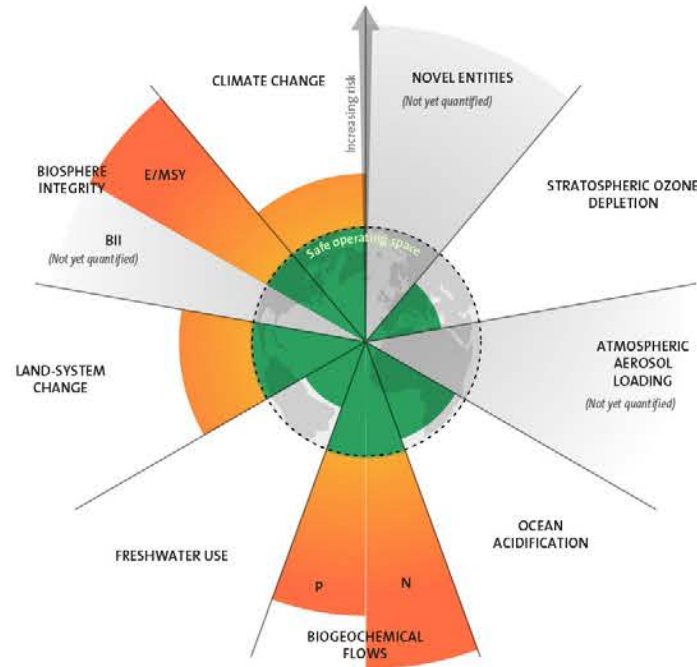
KLIMAATVERANDERING IS NIET DE JUISTE NAAM VOOR DE TOTALE INEENSTORTING VAN HET PLANETAIRE ECOSYSTEEM

2009

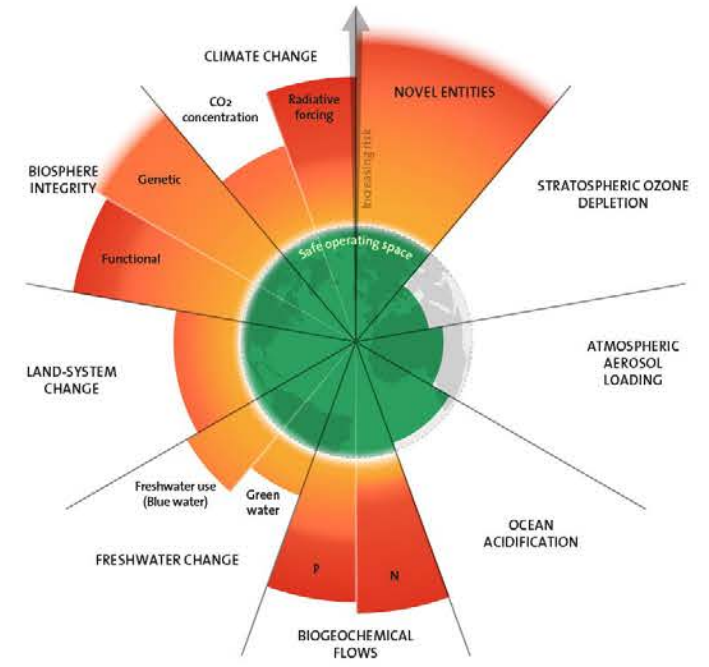
7 boundaries assessed,
3 crossed

2015

7 boundaries assessed,
4 crossed

2023

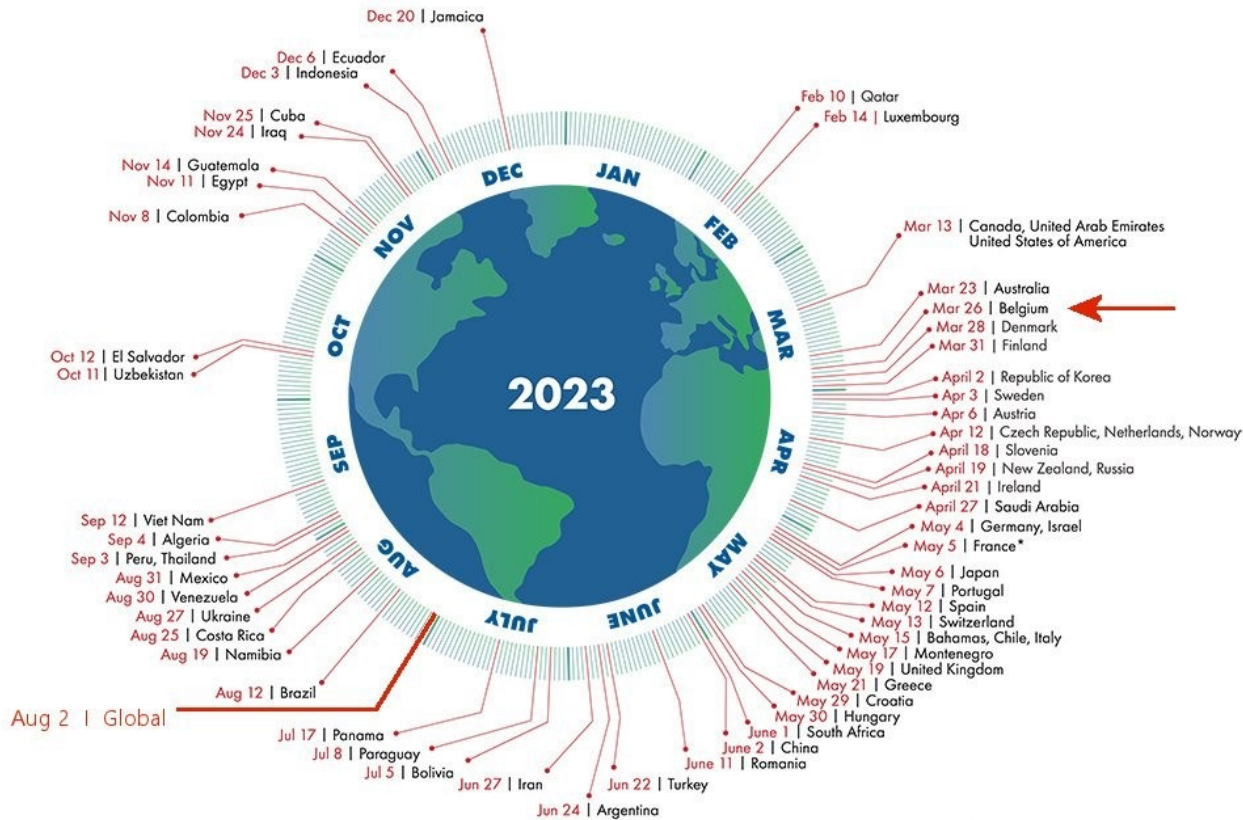
9 boundaries assessed,
6 crossed

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

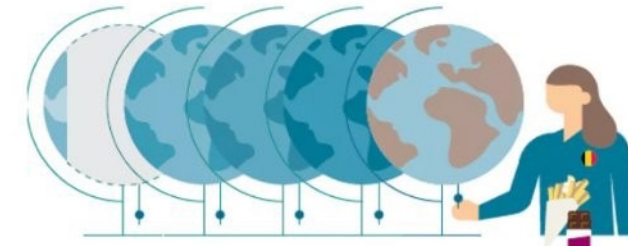
“OVERSHOOT” IS DE JUISTE NAAM VOOR DE TOTALE INEENSTORTING VAN HET PLANETAIRE ECOSYSTEEM

Country Overshoot Days 2023

When would Earth Overshoot Day land if the world's population lived like...

For a full list of countries, visit overshootday.org/country-overshoot-days.
 *French Overshoot Day based on nowcasted data. See overshootday.org/france.
 Source: National Footprint and Biocapacity Accounts, 2022 Edition
data.footprintnetwork.org

Het zou **4,1 AARDES** kosten als de mensheid leefde zoals de Belgen

Grafiek WWF

The Countries With No Earth Overshoot Day

Countries where the ecological footprint per capita is less than the global biocapacity per capita

Biocapacity=Earth's ability to replenish its resources and absorb the waste resulting from human activity.
 Source: Overshootday

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ALLE LAGEN VAN HET "SYSTEEM AARDE" ZIJN ZWAAR AANGETAST

Earth as a System

Earth is a system made up of 4 primary parts: Geosphere (land); Hydrosphere (water); Atmosphere (air); and Biosphere (life).

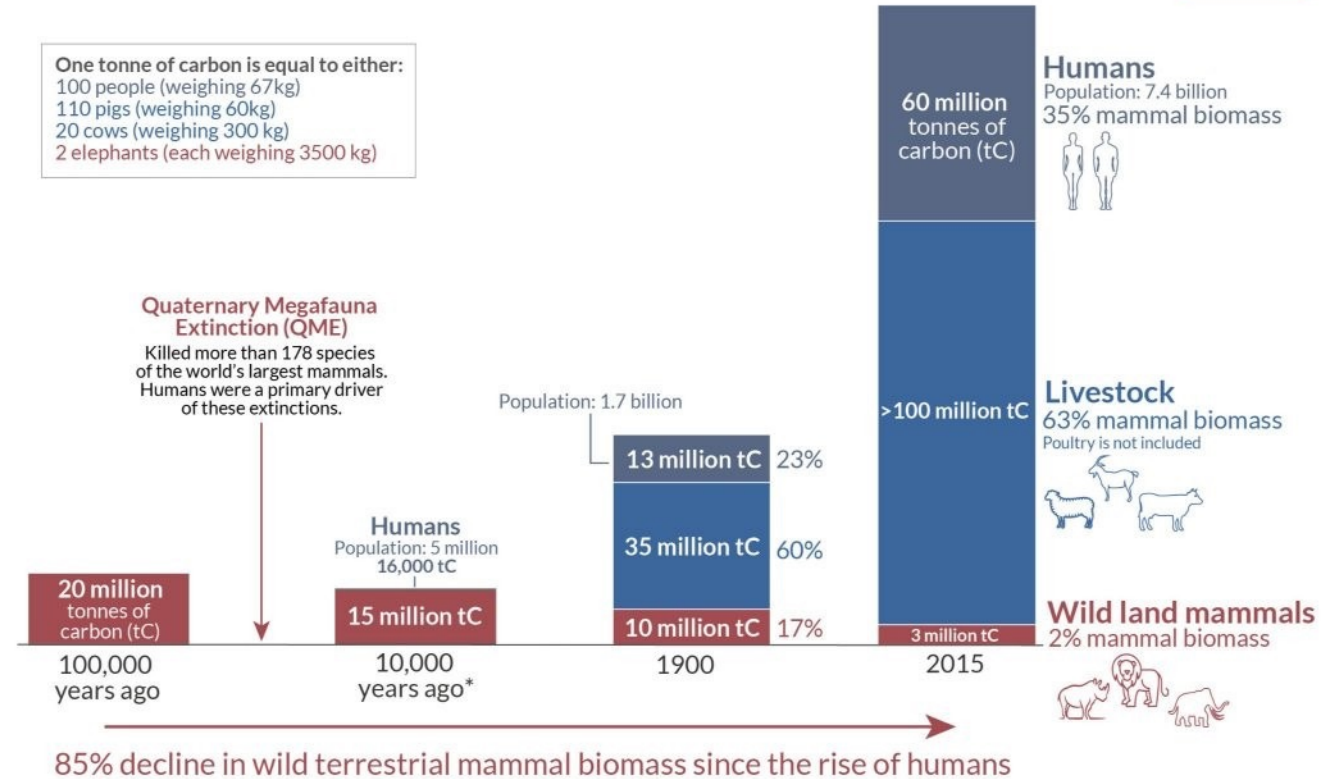

Changing distribution of the world's land mammals

Our World in Data

Terrestrial mammals are compared in terms of biomass – tonnes of carbon.

One tonne of carbon is equal to either:
 100 people (weighing 67kg)
 110 pigs (weighing 60kg)
 20 cows (weighing 300 kg)
 2 elephants (each weighing 3500 kg)

*Estimates of long-run wild mammal biomass come with larger uncertainty. Biomass following the QEM event is estimated to be approximately 15 million tonnes.

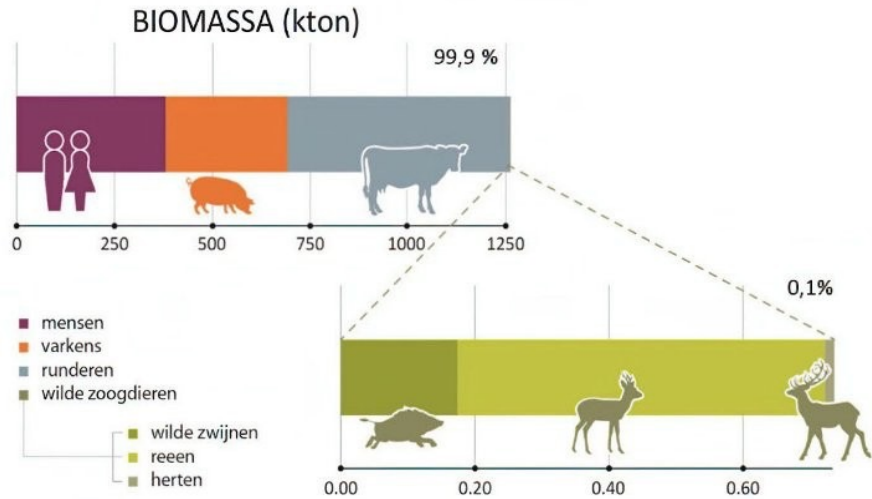
Data sources: Barnosky (2008); Smil (2011) & Bar-On et al. (2018). Images sourced from the Noun Project.

OurWorldinData.org - Research and data to make progress against the world's largest problems.

Licensed under CC-BY by the author Hannah Ritchie.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

STRUCTURELE BAND TUSSEN LANDGEBRUIK, LANDBOUW EN MARKTMODEL.

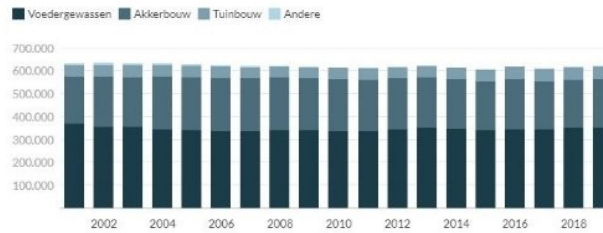

Landbouw beslaat 46% van totale Vlaamse grondoppervlakte

Het Vlaamse Gewest telde in 2019 bijna 622.000 hectare landbouwareaal. Dat komt overeen met 46% van de totale Vlaamse grondoppervlakte.

Tussen 2001 en 2019 is het aantal hectare landbouwareaal met 2,1% afgenomen. Deze daling is vooral een gevolg van de afname van de oppervlakte voor voedergewassen (weiden en mais). Ook de oppervlakte voor braakland is sterk teruggelopen.

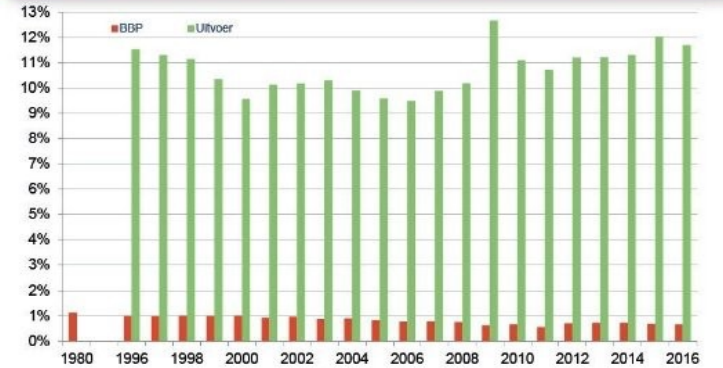
Benutte landbouwooppervlakte naar bestemming Vlaams Gewest, 2001-2019, in hectare

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel

57% van landbouwareaal voor voedergewassen, 34% voor akkerbouw

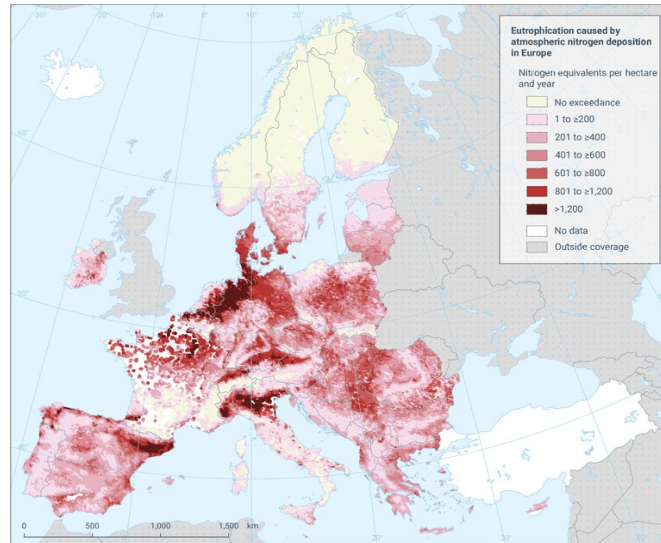
Aandeel van de landbouw in het bbp en de uitvoer (1980 en 1996-2016)

Bron: Instituut voor de Nationale Rekeningen.

Kerncijfers landbouw 2017

IN 2018 DAALDE HET AANDEEL VAN DE LANDBOUW IN HET BBP TOT MINDER DAN 0,5% - TERWILJL DEZE ACTIVITEIT 50% VAN HET GRONDGEBIED BEZET

Reference data: © EuroGeographics, © FAO (UN), © TurkStat Source: European Commission - Eurostat/IGSO

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

LANDGEBRUIK IS DE VOORNAAMSTE OORZAAK VAN HET UITSTERVEN VAN FAUNA EN FLORA

Threats to biodiversity

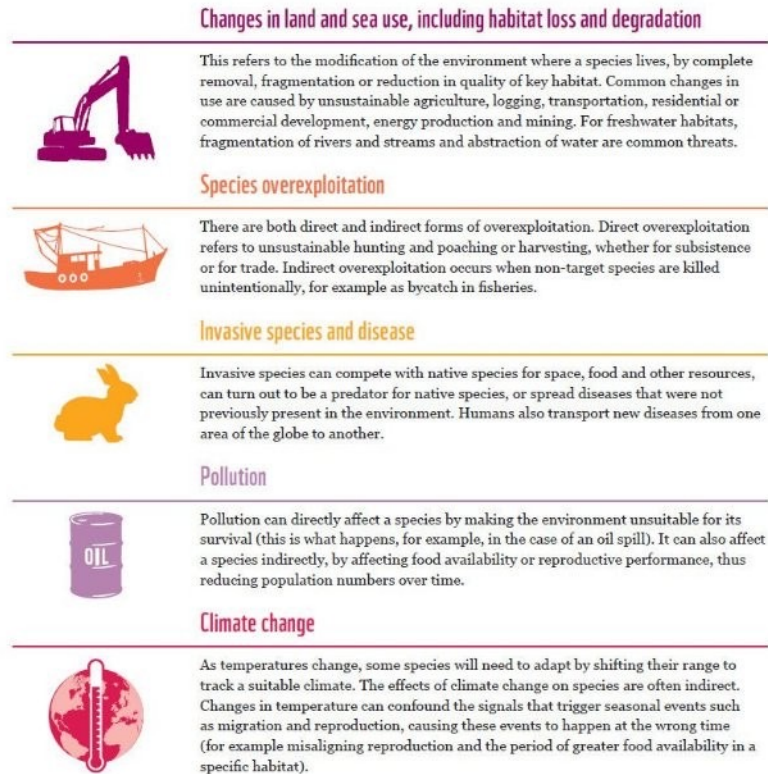

Figure 4: Different threat types in the Living Planet Database
 Descriptions of the major threat categories used in the Living Planet Database. This classification reflects the direct drivers with the largest global impact as identified by IPBES¹; it is also followed by the IUCN Red List and is based on the original classification by Salafsky, N. et al. (2010)². Source WWF/ZSL (2020)³.

Regional threats to populations in the LPI

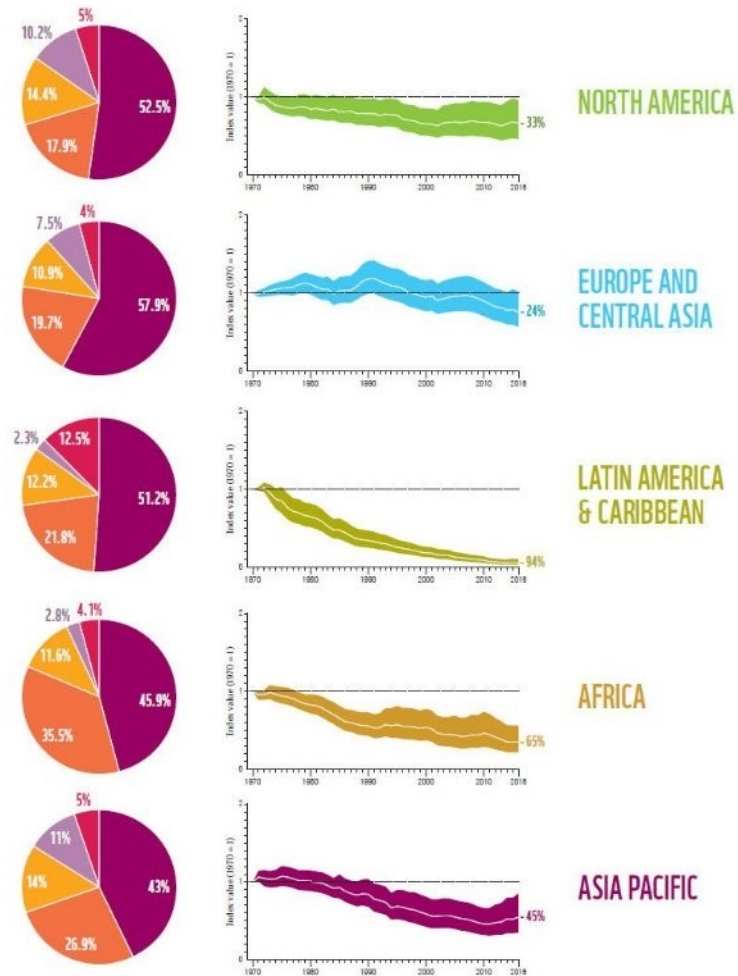

Figure 5: The proportion of threats recorded in each category for populations in each IPBES region⁴. The number of populations with threat data available is shown next to the pie chart⁵. The colour of each section refers to the colour for each threat category on the opposite page.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ZO KAN HET NIET VERDER: de band tussen ons gedrag, het marktmodel en het milieu is evident.

Economic Sociology and Political Economy community

WWW.MAXGUSTAFSON.COM

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ONGELIJKHEID BLIJFT TOENEMEN: het groeikapitalisme blijft via aandeelhouderschap rijkdom concentreren.

Dit probleem werd reeds in 1879 door Henry George beschreven in zijn boek "Progress and Poverty".

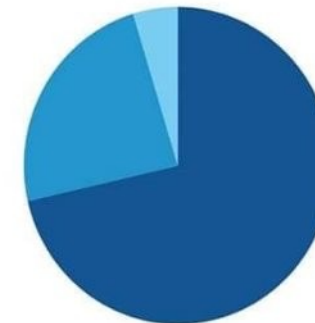

The screenshot shows the top navigation bar of The Guardian website with categories: News, Opinion, Sport, Culture, Lifestyle, and More. Below the navigation is a sub-menu: Money, Property, Pensions, Savings, Borrowing, and Careers. The main article title is "World's eight richest people have same wealth as poorest 50%". A sub-headline reads: "A new report by Oxfam warns of the growing and dangerous concentration of wealth". The article is dated "Mon 16 Jan 2017 01.01 CET" and has 2,041 shares. The author is identified as "Larry Elliott Economics editor". A photograph shows Indian migrant daily wage workers bathing at a public well in New Delhi. The article text states: "The world's eight richest billionaires control the same wealth between them as the poorest half of the globe's population, according to a charity warning of an ever-increasing and dangerous concentration of wealth. In a report published to coincide with the start of the week-long World Economic Forum in Davos, Switzerland, Oxfam said it was "beyond grotesque" that a handful of rich men headed by the Microsoft founder Bill Gates are worth \$426bn (£350bn), equivalent to the wealth of 3.6 billion people. The development charity called for a new economic model to reverse an inequality trend that it said helped to explain Brexit and Donald Trump's victory in the US presidential election."

Hoe is de totale waarde van het vastgoed verdeeld tussen arm en rijk?

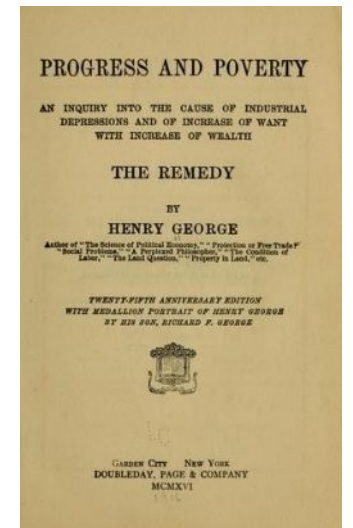
Ander vastgoed ▾

- Onderste 50% vermogens
- Volgende 40% vermogens
- Top 10% vermogens

Gemaakt met LocalFocus

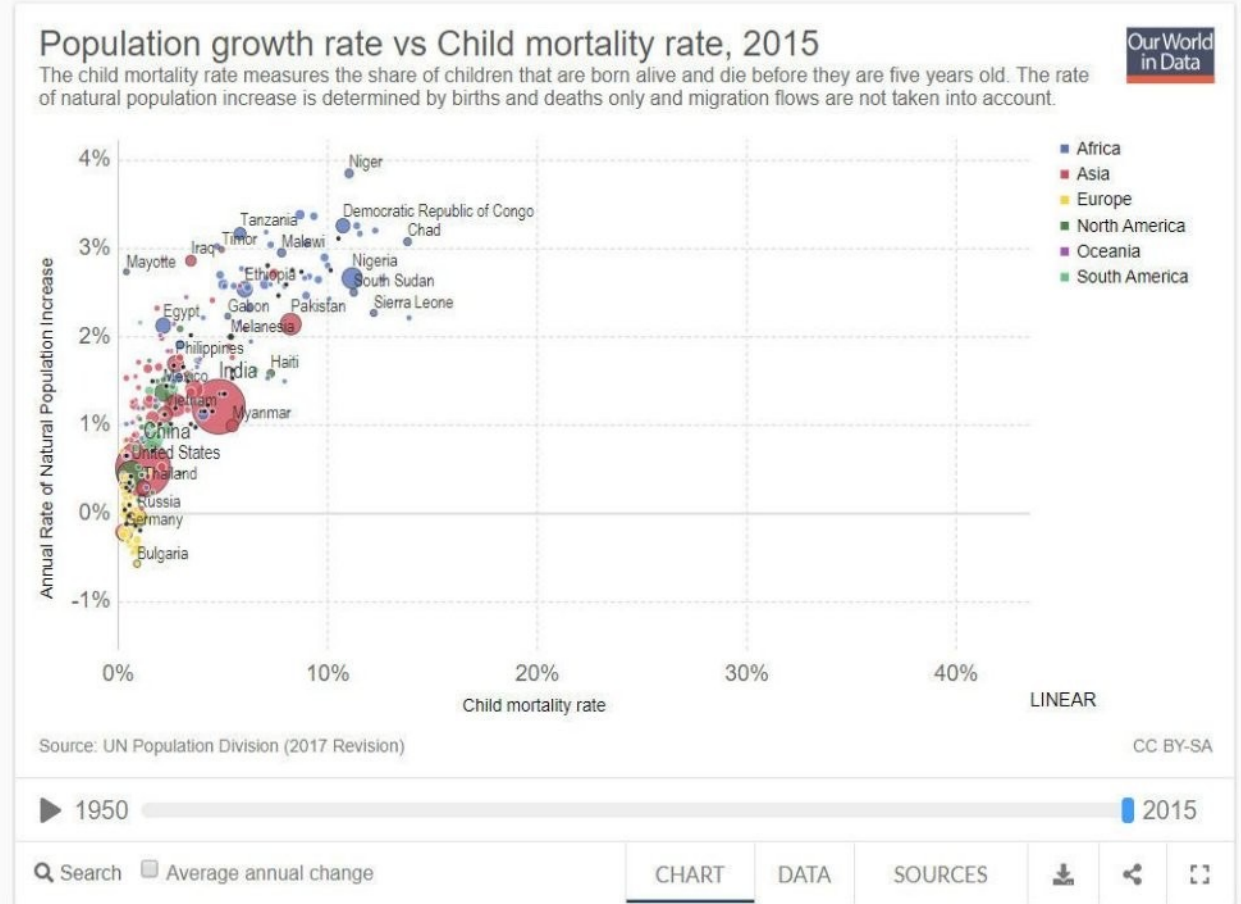
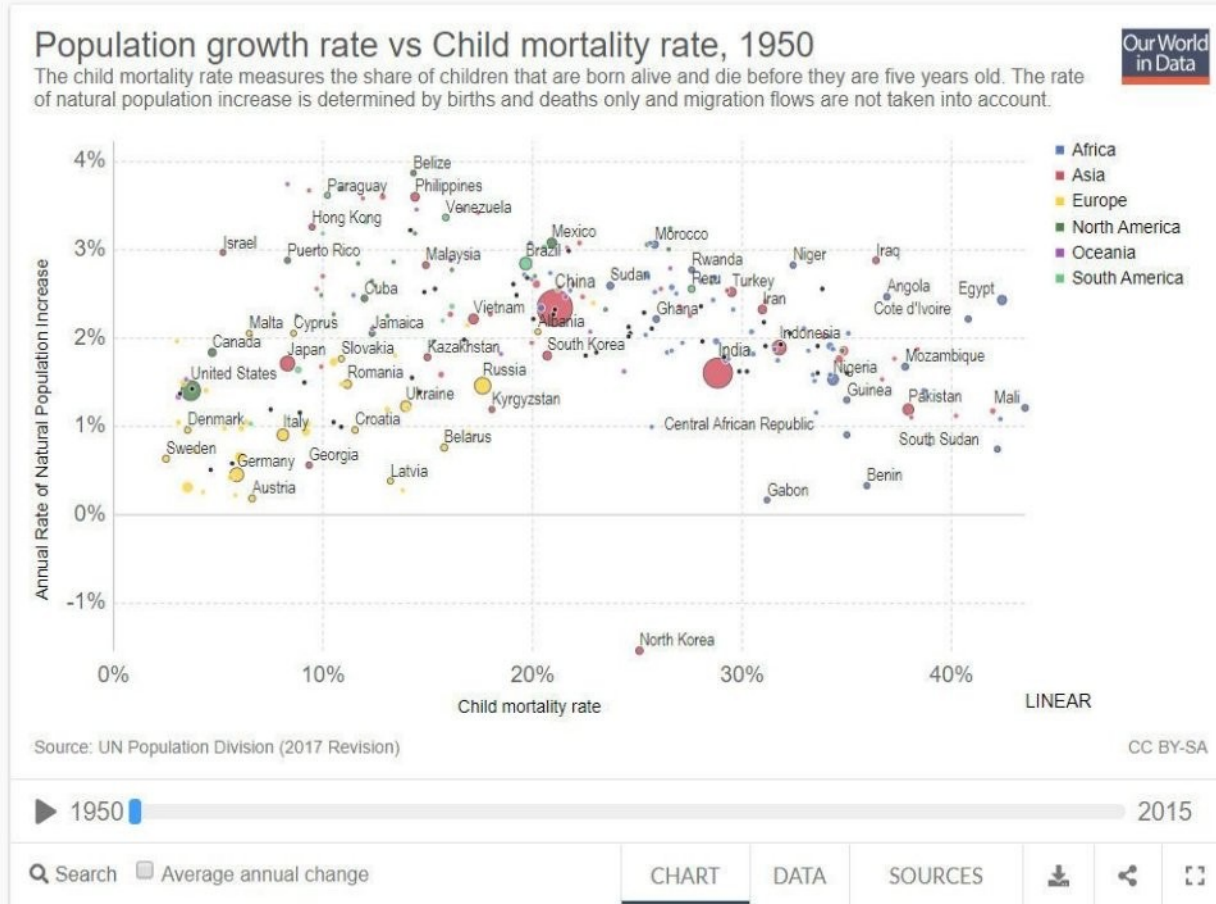
Bron: [UAntwerpen](#)

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

RECHTVAARDIGE TRANSITIE QUA KLIMAAT EN DUURZAAMHEID VERGT EERST INTEGRALE TRANSITIE NAAR RECHTVAARDIGHEID.

Hoge nataliteit komt vrijwel enkel nog voor in arme landen met hoge kindersterfte.

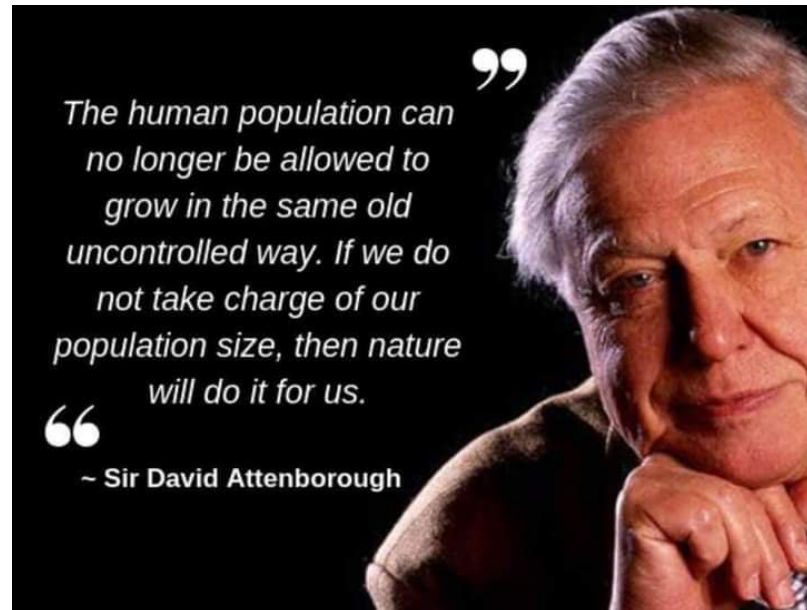

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

RECHTVAARDIGE TRANSITIE QUA KLIMAAT EN DUURZAAMHEID VERGT EERST INTEGRALE TRANSITIE NAAR RECHTVAARDIGHEID.

Voor een spontane en gedragen daling van de nataliteit zijn drie zaken nodig:

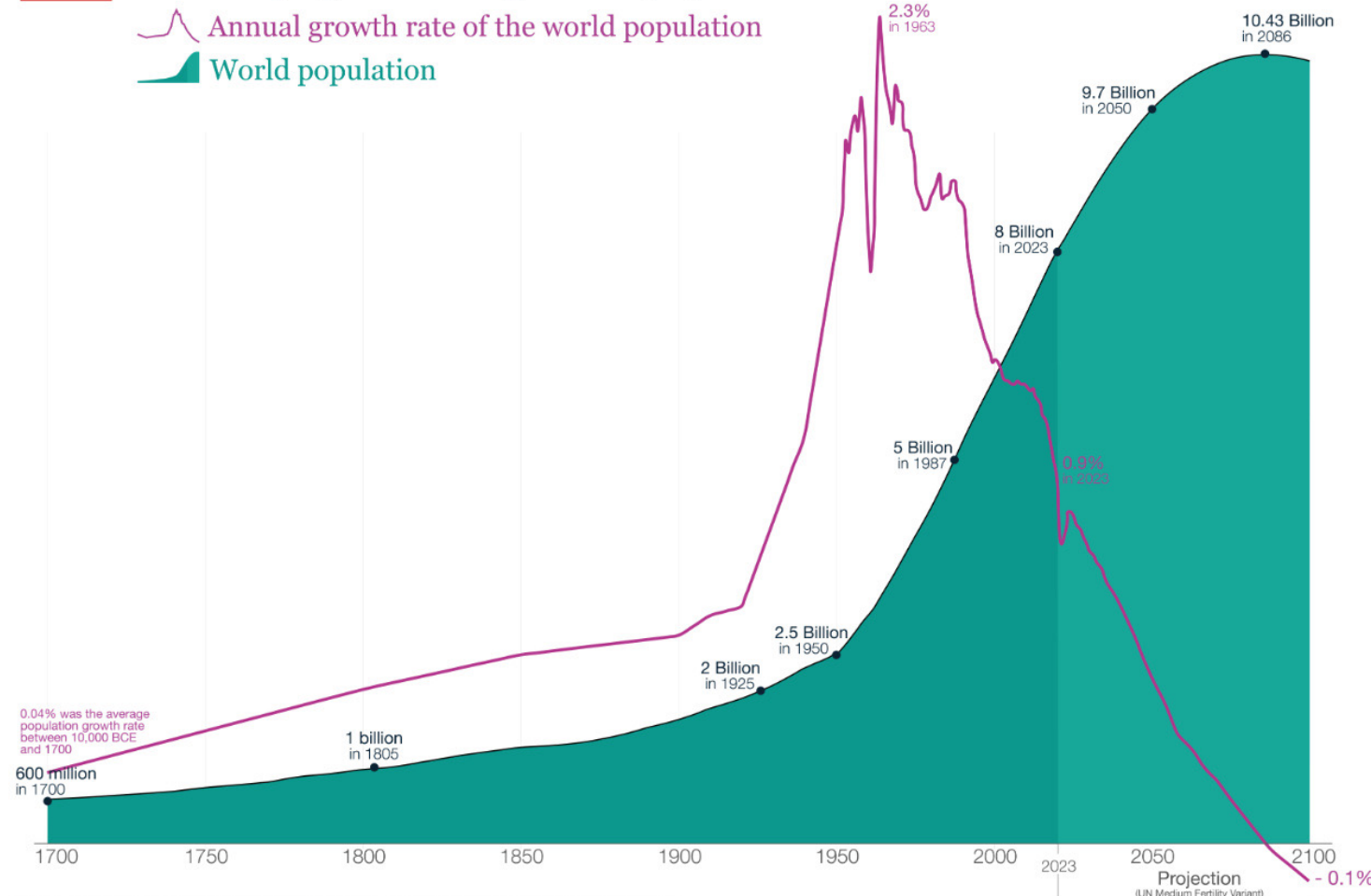
- Goed onderwijs voor iedereen.
- Een goede gezondheidszorg.
- Gelijke rechten voor vrouwen.

Our World in Data

World population growth, 1700-2100

Annual growth rate of the world population
World population

Data sources: Our World in Data based on HYDE, UN, and UN Population Division [2022 Revision]
This is a visualization from [OurWorldinData.org](https://ourworldindata.org), where you find data and research on how the world is changing.

Licensed under CC-BY by the authors Max Roser and Hannah Ritchie.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

EVOLUTIE CO₂ EMISSIES BELGIE

Annual CO₂ emissions

Carbon dioxide (CO₂) emissions from fossil fuels and industry¹. Land-use change is not included.

Data source: Global Carbon Budget (2023)

OurWorldInData.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions | CC BY

MAAR...

- Onze indirecte emissies door invoer, productie en consumptie, zijn ongeveer 80x groter.
- Wij zijn bij de top 8 onder de landen in Europa die door onze import externe ontbossing veroorzaken.

¹ Fossil emissions: Fossil emissions measure the quantity of carbon dioxide (CO₂) emitted from the burning of fossil fuels, and directly from industrial processes such as cement and steel production. Fossil CO₂ includes emissions from coal, oil, gas, flaring, cement, steel, and other industrial processes. Fossil emissions do not include land use change, deforestation, soils, or vegetation.

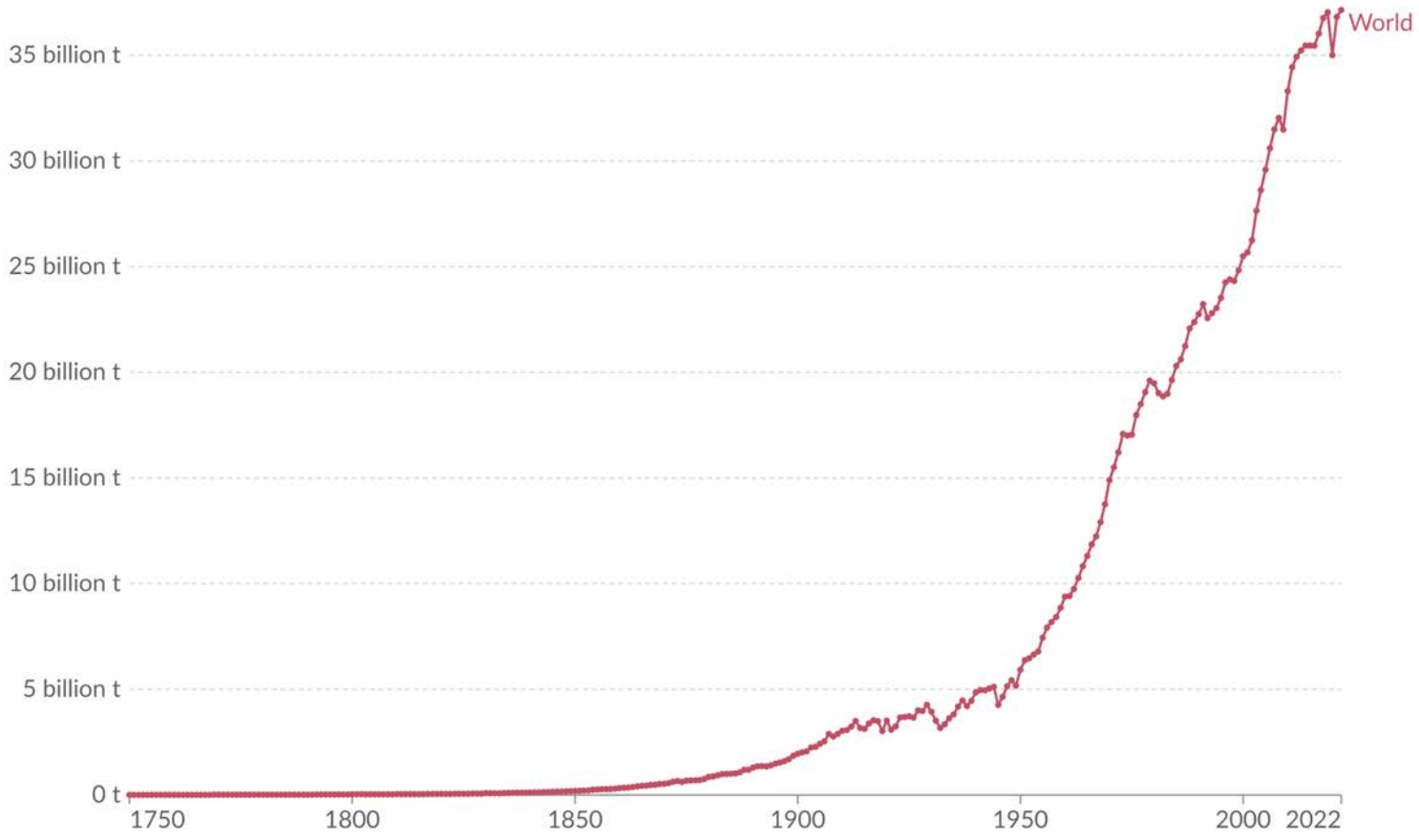
KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

EVOLUTIE CO2 EMISSIES GLOBAAL

Annual CO₂ emissions

Carbon dioxide (CO₂) emissions from fossil fuels and industry¹. Land-use change is not included.

Data source: Global Carbon Budget (2023)

OurWorldInData.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions | CC BY

1. **Fossil emissions:** Fossil emissions measure the quantity of carbon dioxide (CO₂) emitted from the burning of fossil fuels, and directly from industrial processes such as cement and steel production. Fossil CO₂ includes emissions from coal, oil, gas, flaring, cement, steel, and other industrial processes. Fossil emissions do not include land use change, deforestation, soils, or vegetation.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

DAGELIJKSE INNAME VAN OPEN RUIMTE DAALT VERDER

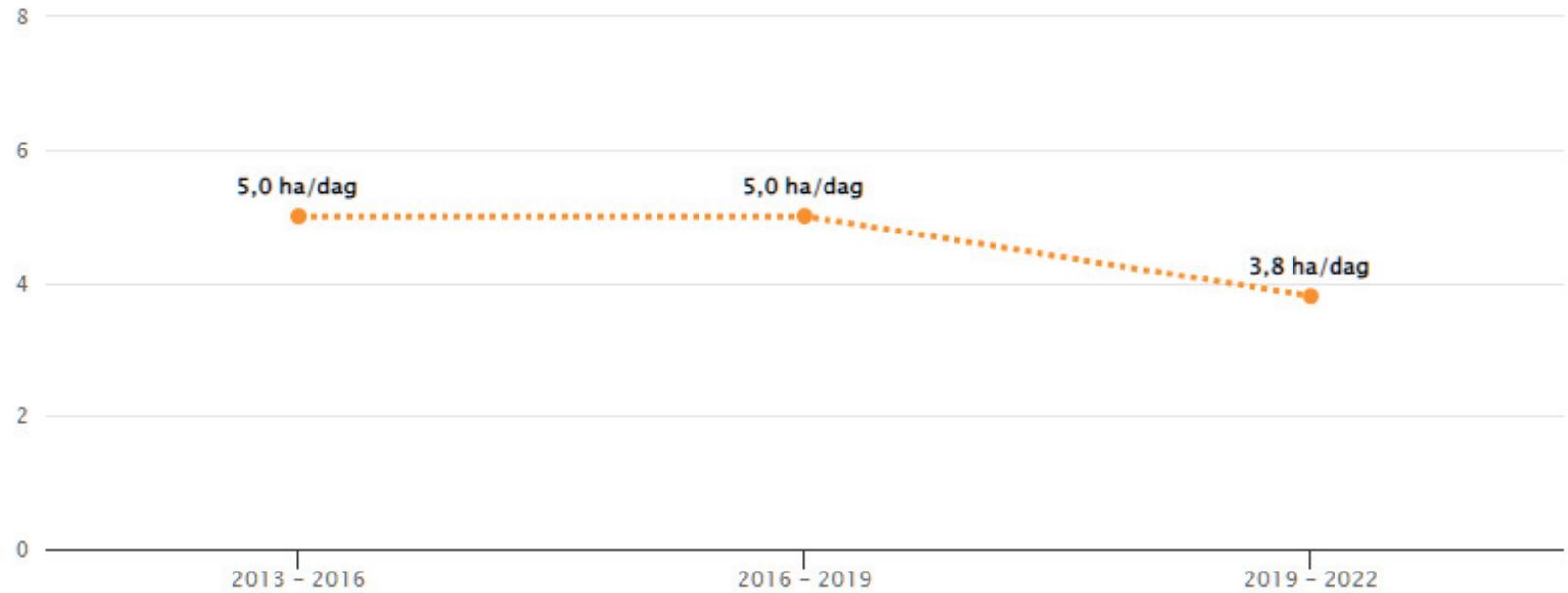
We komen van 12 ha/dag in 1990.

Maar idealiter moet die negatief worden!

We moeten naar ruimtelijke krimp.

Ruimtebeslagsnelheid

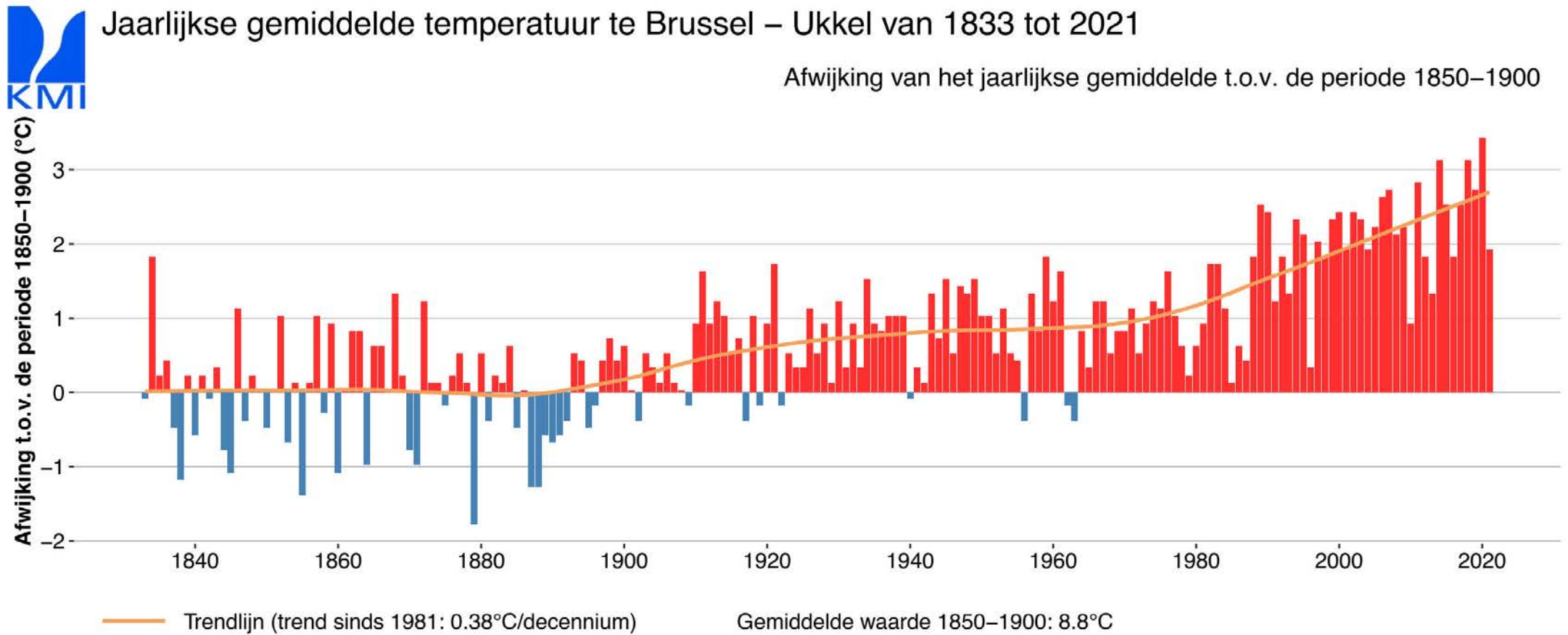
in ha/dag per periode (Vlaams Gewest, 2013-2022)

Bron: Departement Omgeving

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

KLIMAATVERANDERING / HITTEGOLVEN / OVERSTROMINGEN (Vesdervallei, West-vlaanderen)

Figuur 2: Jaarlijkse gemiddelde temperatuur in Brussel – Ukkel van 1833 tot 2021

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

HET GAAT TRAGER DAN WE HOOPTEN – EN ER IS VEEL MEER WERK DAN WE DACHTEN – MAAR GOEDE VOORBEELDEN GEVEN ONS HOOP

- **OPKOMST VAN STEEDS MEER NATIONALE PARKEN:** Bosland Limburg / Brabantse Wouden / Hoge Kempen / Scheldevallei / Samber- en Maasvalleien / Semoisvallei
- De plannen voor projectontwikkeling in de Zeeparkduinen in De Panne, nu ingenomen door een camping en een trailer park, gaan niet door. De Vlaamse Regering heeft vorige week beslist ze om te zetten in natuurgebied voor duinenherstel.
- Het leegstaande psychiatrisch hospitaal Derscheid, in het Waalse gedeelte van het Zoniënwoud, wordt niet verkocht aan projectontwikkelaars. De kliniek wordt afgebroken en het domein wordt teruggegeven aan de natuur.
- Vorige maand is er een Green Deal afgesloten voor de vergroening van parkings in Vlaanderen.
- Er komt een nieuw groot ecoduct over de snelweg in het Hallerbos.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ER ZIJN STEEDS MEER VOORBEELDEN VAN REWILDING

Wezembeek Oppem

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ER ZIJN STEEDS MEER VOORBEELDEN VAN REWILDING (Park Leopold, Brussel)

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ONTHARDING VAN DE PUBLIEKE RUIMTE: STEEDS MEER STRATEN WORDEN WATERDOORLATENDE TUIJNSTRATEN.

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

STEEDS MEER VERSTEENDE HITTE-EILANDEN WORDEN GROEN EN WATERDOORLATEND GEMAAKT.

Heraanleg Grote Markt in Sint-Niklaas (Open Oproep Vlaamse Bouwmeester 2020)

KLIMAAT EN DUURZAAMHEID - EEN STAND VAN ZAKEN

ECOPOWER WINDMOLENS: EEN COOPERATIEVE PRODUCENT VAN GROENE STROOM

Alternatieve verdienmodellen combineren duurzame groene technologie met de herverdeling van rijkdom.

 [Doe mee!](#) [Over Ecopower](#) [Groene burgerstroom](#) [Groene warmte](#) [Tips & kennis](#) [Hulp nodig?](#)

100% groene stroom voor en door burgers

Bij Ecopower investeren burgers zelf in de productie van hernieuwbare elektriciteit. Wie coöperant is, kan ook klant worden en zo de groene stroom van onze eigen installaties verbruiken. Samen creëren we een duurzaam en democratisch energiemodel.

100% in burgerhanden

Ecopower is eigendom van alle coöperanten samen. Wie klant wilt worden, moet lid zijn. Alle klanten zijn dus mede-eigenaar van de productie-installaties waarvan ze elektriciteit afnemen.

Lokaal en democratisch

De coöperatie zet zich in voor een decentraal, democratisch en duurzaam energiemodel. Alle coöperanten krijgen inspraak in het gevoerde beleid. Als er winst is, stroomt die terug naar de lokale gemeenschap.

Duurzame investeringen

Ecopower investeert sterk in bijkomende hernieuwbare capaciteit om in de toekomst nog meer klanten te kunnen bedienen. Onze investeringen zijn 100% Belgisch en hernieuwbaar.